

Lösningar till Linjär Algebra, M1 (tmv165), TD1 (tmv185), V1 (tmv841)

1. Till denna uppgift ska du **endast lämna in svar**, alltså utan motiveringar.
Skriv svaren tydligt och i ordning på (om möjligt) ett blad.

$$(a) \text{ Beräkna determinanten } \begin{vmatrix} 1 & 2 & 2 & -1 \\ 0 & 0 & -6 & 2 \\ 0 & 1 & -5 & 10 \\ 1 & 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} \quad (2p)$$

$$\begin{aligned} \text{Lösning: } & \begin{vmatrix} 1 & 2 & 2 & -1 \\ 0 & 0 & -6 & 2 \\ 0 & 1 & -5 & 10 \\ 1 & 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 0 & 1 & 1 & -2 \\ 0 & 0 & -6 & 2 \\ 0 & 1 & -5 & 10 \\ 1 & 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} = - \begin{vmatrix} 1 & 1 & -2 \\ 0 & -6 & 2 \\ 1 & -5 & 10 \end{vmatrix} = \\ & - \begin{vmatrix} 1 & 1 & -2 \\ 0 & -6 & 2 \\ 0 & -6 & 12 \end{vmatrix} = - \begin{vmatrix} -6 & 2 \\ -6 & 12 \end{vmatrix} = 60 \end{aligned}$$

Svar: 60

- (b) En linjär avbildning $F : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ avbildar vektorerna \mathbf{e}_1 och \mathbf{e}_2 på respektive $\mathbf{e}_1 + 3\mathbf{e}_2$ och $\mathbf{e}_1 - \mathbf{e}_2$. Bestäm matrisen för F samt bilden av vektorn $2\mathbf{e}_1 + 5\mathbf{e}_2$. (2p)

$$\text{Svar: Matrisen för } F \text{ är } \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 3 & -1 \end{bmatrix}.$$

Bilden av $2\mathbf{e}_1 + 5\mathbf{e}_2$ är $7\mathbf{e}_1 + \mathbf{e}_2$

- (c) Låt A vara matrisen (3p)

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & -2 & 3 \\ -2 & 1 & 4 & 0 \\ 0 & -1 & 0 & -6 \end{bmatrix}$$

Bestäm baser till både kolonnrumet, $\text{Col}(A)$, och nollrummet, $\text{Nul}(A)$, för A .
Ange A 's rang, $\text{Rank}(A)$.

$$\text{Lösning: } A \sim \begin{bmatrix} 1 & 0 & -2 & 3 \\ 0 & 1 & 0 & 6 \\ 0 & -1 & 0 & -6 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 0 & -2 & 3 \\ 0 & 1 & 0 & 6 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

Svar: $\text{Rank}(A) = 2$

Bas för $\text{Col}(A)$ är $\{[1 \ -2 \ 0]^T, [0 \ 1 \ -1]^T\}$.

Bas för $\text{Nul}(A)$ är $\{[-3 \ -6 \ 0 \ 1]^T, [2 \ 0 \ 1 \ 0]^T\}$.

- (d) Ange alla reella tal h sådana att vektorerna $\mathbf{v}_1 = [1 \ 2 \ -3]^T$, $\mathbf{v}_2 = [4 \ 5 \ -8]^T$, $\mathbf{v}_3 = [-1 \ 4 \ -5]^T$ och $\mathbf{v}_4 = [5 \ 4 \ h]^T$ spänner upp \mathbb{R}^3 . (2p)

Lösning: Vektorerna $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \mathbf{v}_3, \mathbf{v}_4$ spänner upp \mathbb{R}^3 om och endast om $\text{Rank}[\mathbf{v}_1 \ \mathbf{v}_2 \ \mathbf{v}_3 \ \mathbf{v}_4] = 3$.

$$[\mathbf{v}_1 \ \mathbf{v}_2 \ \mathbf{v}_3 \ \mathbf{v}_4] \sim \begin{bmatrix} 1 & 4 & -1 & 5 \\ 0 & 1 & -2 & 2 \\ 0 & 0 & 0 & h+7 \end{bmatrix}$$

Svar: Vektorerna spänner upp \mathbb{R}^3 om och endast om $h \neq -7$

- (e) Basen \mathcal{B} för \mathbb{R}^3 består av vektorerna $\mathbf{u}_1 = [1 \ 1 \ 1]^T$, $\mathbf{u}_2 = [2 \ 3 \ 2]^T$ (2p) och $\mathbf{u}_3 = \mathbf{u}_1 \times \mathbf{u}_2$. Vektorn \mathbf{v} har koordinaterna $[\mathbf{v}]_{\mathcal{B}} = [2 \ -1 \ 1]^T$ i basen \mathcal{B} . Ange vektorn \mathbf{v} :s koordinater i standardbas.

Lösning: $\mathbf{u}_3 = \mathbf{u}_1 \times \mathbf{u}_2 = [-1 \ 0 \ 1]^T$. $\mathbf{v} = 2\mathbf{u}_1 + (-1)\mathbf{u}_2 + 1\mathbf{u}_3$

Svar: $\mathbf{v} = [-1 \ -1 \ 1]^T$

- (f) Ange alla lösningar till ekvationssystemet (3p)

$$\begin{bmatrix} 1 & 4 & -1 & 5 \\ 2 & 5 & 4 & 4 \\ -3 & -8 & -5 & -7 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \\ x_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ -1 \\ 1 \end{bmatrix}.$$

Lösning:

$$\left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 4 & -1 & 5 & 1 \\ 2 & 5 & 4 & 4 & -1 \\ -3 & -8 & -5 & -7 & 1 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 4 & -1 & 5 & 1 \\ 0 & 1 & -2 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 0 & 7 & -3 & -3 \\ 0 & 1 & -2 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{array} \right]$$

Svar: $\begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \\ x_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -3 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} + s \begin{bmatrix} 3 \\ -2 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} + t \begin{bmatrix} -7 \\ 2 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix}$

Till resterande uppgifter skall du lämna in fullständig lösning, alltså väl motiverat!

2. Lös matrisekvationen

(4p)

$$\begin{bmatrix} 1 & 2 & 4 \\ 0 & 1 & -2 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 & x_2 \\ x_3 & x_4 \\ x_5 & x_6 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 & 3 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & -3 \\ 1 & 2 \\ 0 & -2 \end{bmatrix}$$

Lösning: Ekvationen $AXB = C$ är, om B har invers, ekvivalent med $AX = CB^{-1}$. Om också A har invers är lösningen $X = A^{-1}CB^{-1}$.

Eftersom $\det(A) = 2$ och $\det(B) = -1$ är A och B inverterbara.

Med hjälp av radoperationer erhålls lätt inversen $A^{-1} = \begin{bmatrix} 1 & -2 & -4 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1/2 \end{bmatrix}$.

Vi har också $B^{-1} = -\begin{bmatrix} 1 & -3 \\ -1 & 2 \end{bmatrix}$.

Därmed är

$$X = -\begin{bmatrix} 1 & -2 & -4 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1/2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 & -3 \\ 1 & 2 \\ 0 & -2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & -3 \\ -1 & 2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & -2 \\ -1 & 3 \\ -1 & 2 \end{bmatrix}$$

Ett alternativ till beräkning av A^{-1} är att lösa ekvationen $AX = CB^{-1}$ med gausseliminering. Detta kräver mindre kalkyler och är enda alternativet om A inte är inverterbar. Vi har då att om $[A \mid CB^{-1}] \sim [I \mid E]$ så har ekvationen unik lösning $X = E$. Om A saknar invers erhålls parameterlösning på motsvarande sätt.

I detta fall är $CB^{-1} = \begin{bmatrix} -5 & 12 \\ 1 & -1 \\ -2 & 4 \end{bmatrix}$ och

$$[A \mid CB^{-1}] = \left[\begin{array}{ccc|cc} 1 & 2 & 4 & -5 & 12 \\ 0 & 1 & -2 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 2 & -2 & 4 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|cc} 1 & 0 & 0 & 1 & -2 \\ 0 & 1 & 0 & -1 & 3 \\ 0 & 0 & 1 & -1 & 2 \end{array} \right]$$

Svar: $X = \begin{bmatrix} 1 & -2 \\ -1 & 3 \\ -1 & 2 \end{bmatrix}$

$$M = \begin{bmatrix} 5 & -1 & -1 \\ -1 & 5 & -1 \\ -1 & -1 & 5 \end{bmatrix}$$

Ange också en diagonal matrisen D som uppfyller $P^{-1}MP = D$ samt beräkna M^n för godtyckliga $n \geq 1$.

Lösning: $P = [\mathbf{v}_1 \ \mathbf{v}_2 \ \mathbf{v}_3]$ där $\{\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \mathbf{v}_3\}$ är en ON-bas av egenvektorer till M , $M\mathbf{v}_i = \lambda_i\mathbf{v}_i$.

Vidare är $P^{-1} = P^T$ och $P^T M P = D = \text{diag}(\lambda_1, \lambda_2, \lambda_3)$.

Dessutom är $PDP^T = M$ och $M^n = PD^nP^T = \lambda_1^n [\mathbf{v}_1][\mathbf{v}_1]^T + \lambda_2^n [\mathbf{v}_2][\mathbf{v}_2]^T + \lambda_3^n [\mathbf{v}_3][\mathbf{v}_3]^T$.

Eigenvärden beräknas genom att ekvationen $\det(M - \lambda I) = 0$ löses.

$$\begin{aligned} \det(M - \lambda I) &= \begin{vmatrix} 5 - \lambda & -1 & -1 \\ -1 & 5 - \lambda & -1 \\ -1 & -1 & 5 - \lambda \end{vmatrix} = (R_1 \mapsto R_1 - R_2, R_3 \mapsto R_3 - R_2) \\ &= \begin{vmatrix} 6 - \lambda & (6 - \lambda) & 0 \\ -1 & 5 - \lambda & -1 \\ -0 & -(6 - \lambda) & 6 - \lambda \end{vmatrix} = (6 - \lambda)^2 \begin{vmatrix} 1 & 1 & 0 \\ -1 & 5 - \lambda & -1 \\ 0 & -1 & 1 \end{vmatrix} \\ &= (6 - \lambda)^2 \left(\begin{vmatrix} 5 - \lambda & -1 \\ -1 & 1 \end{vmatrix} + \begin{vmatrix} -1 & 0 \\ -1 & 1 \end{vmatrix} \right) = (6 - \lambda)^2 (3 - \lambda). \end{aligned}$$

Det ger $\lambda_1 = 3$ och $\lambda_{2,3} = 6$.

Egenvektorer beräknas genom att ekvationerna $M\mathbf{v}_i = \lambda_i\mathbf{v}_i$ löses.

Det ger $\mathbf{v}_1 = t [1 \ 1 \ 1]^T$ samt $\mathbf{v}_{2,3} = r [-1 \ 0 \ 1]^T + s [-1 \ 1 \ 0]^T$. Om vi här väljer $\mathbf{v}_2 = r [-1 \ 0 \ 1]^T$ så krävs för ortogonalitet att $\mathbf{v}_3 = s [-1 \ 0 \ 1]^T - 2s [-1 \ 1 \ 0]^T = s [1 \ -2 \ 1]^T$.

Normering ger $t = \frac{1}{\sqrt{3}}$, $r = \frac{1}{\sqrt{2}}$ och $s = \frac{1}{\sqrt{6}}$.

Således är

$$P = \begin{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{3}} & -\frac{1}{\sqrt{2}} & \frac{1}{\sqrt{6}} \\ \frac{1}{\sqrt{3}} & 0 & \frac{2}{\sqrt{6}} \\ \frac{1}{\sqrt{3}} & \frac{1}{\sqrt{2}} & \frac{1}{\sqrt{6}} \end{bmatrix}.$$

$$\text{Slutligen är } M^n = 3^n \begin{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{3}} \\ \frac{1}{\sqrt{3}} \\ \frac{1}{\sqrt{3}} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{3}} & \frac{1}{\sqrt{3}} & \frac{1}{\sqrt{3}} \end{bmatrix} + 6^n \begin{bmatrix} -\frac{1}{\sqrt{2}} \\ 0 \\ \frac{1}{\sqrt{2}} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} -\frac{1}{\sqrt{2}} & 0 & \frac{1}{\sqrt{2}} \end{bmatrix} +$$

$$6^n \begin{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{6}} \\ \frac{-2}{\sqrt{6}} \\ \frac{1}{\sqrt{6}} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{6}} & \frac{-2}{\sqrt{6}} & \frac{1}{\sqrt{6}} \end{bmatrix} =$$

$$3^{n-1} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \end{bmatrix} + 6^{n-1} \begin{bmatrix} 3 & 0 & -3 \\ 0 & 0 & 0 \\ -3 & 0 & 3 \end{bmatrix} + 6^{n-1} \begin{bmatrix} 1 & -2 & 1 \\ -2 & 4 & -2 \\ 1 & -2 & 1 \end{bmatrix} =$$

$$3^{n-1} \begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \end{bmatrix} + 6^{n-1} \begin{bmatrix} 4 & -2 & -2 \\ -2 & 4 & -2 \\ -2 & -2 & 4 \end{bmatrix} = \frac{1}{3} \begin{bmatrix} 3^n + 2 \cdot 6^n & 3^n - 6^n & 3^n - 6^n \\ 3^n - 6^n & 3^n + 2 \cdot 6^n & 3^n - 6^n \\ 3^n - 6^n & 3^n - 6^n & 3^n + 2 \cdot 6^n \end{bmatrix}$$

4. Låt U vara det underrum i \mathbb{R}^4 som spänns upp av följande linjärt oberoende vektorer:

$$[1 \ 2 \ 2 \ -1]^T, [1 \ 1 \ -5 \ 3]^T \text{ och } [3 \ 2 \ 8 \ -7]^T.$$

(a) Bestäm en ortogonal bas i U .

(b) Bestäm det ortogonala komplementet U^\perp . (3p)

Lösning: Låt $\mathbf{v}_1 = [1 \ 2 \ 2 \ -1]^T$, $\mathbf{v}_2 = [1 \ 1 \ -5 \ 3]^T$ och $\mathbf{v}_3 = [3 \ 2 \ 8 \ -7]^T$. Vi använder Gram-Schmidts metod för att ortogonalisera $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \mathbf{v}_3$:

$$\begin{aligned}\mathbf{v}'_1 &:= \mathbf{v}_1 \\ \mathbf{v}'_2 &:= \mathbf{v}_2 - \frac{\mathbf{v}_2 \cdot \mathbf{v}'_1}{\|\mathbf{v}'_1\|^2} \mathbf{v}'_1 = \mathbf{v}_2 - \left(\frac{-10}{10}\right) \mathbf{v}_1 = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ -5 \\ 3 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 2 \\ -1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ 3 \\ -3 \\ 2 \end{bmatrix} \\ \mathbf{v}'_3 &:= \mathbf{v}_3 - \frac{\mathbf{v}_3 \cdot \mathbf{v}'_2}{\|\mathbf{v}'_2\|^2} \mathbf{v}'_2 - \frac{\mathbf{v}_3 \cdot \mathbf{v}'_1}{\|\mathbf{v}'_1\|^2} \mathbf{v}'_1 = \mathbf{v}_3 - \left(\frac{-26}{26}\right) \mathbf{v}'_2 - \left(\frac{30}{10}\right) \mathbf{v}'_1 \\ &= \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \\ 8 \\ -7 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 2 \\ 3 \\ -3 \\ 2 \end{bmatrix} - 3 \cdot \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 2 \\ -1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ -1 \\ -1 \\ -2 \end{bmatrix}.\end{aligned}$$

Vektorerna $\mathbf{v}'_1, \mathbf{v}'_2$ och \mathbf{v}'_3 utgör en ortogonal bas för U .

(b) Vi söker nu underrummet

$$U^\perp = \{\mathbf{x} \in \mathbf{R}^4 : \mathbf{v} \cdot \mathbf{x} = 0, \text{ för alla } \mathbf{v} \in U\}$$

Eftersom $\mathbf{v}'_1, \mathbf{v}'_2, \mathbf{v}'_3$ är en bas för U blir

$$U^\perp = \{\mathbf{x} \in \mathbf{R}^4 : \mathbf{v}'_i \cdot \mathbf{x} = 0, i = 1, 2, 3\} = \{\mathbf{x} = [x_1 \ x_2 \ x_3 \ x_4]^T : A\mathbf{x} = \mathbf{0}\},$$

där

$$A = \begin{bmatrix} (\mathbf{v}'_1)^T \\ (\mathbf{v}'_2)^T \\ (\mathbf{v}'_3)^T \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 2 & -1 \\ 2 & 3 & -3 & 2 \\ 2 & -1 & -1 & -2 \end{bmatrix}$$

Radoperationerna $R_2 \mapsto R_2 - 2R_1$, $R_3 \mapsto R_3 - 2R_1$ och $R_3 \mapsto \frac{1}{3}R_3 - R_2$ tar A till trappstegsformen

$$\begin{bmatrix} 1 & 2 & 2 & -1 \\ 0 & 1 & 7 & -4 \\ 0 & 0 & -6 & 4 \end{bmatrix}.$$

Variabeln x_4 är alltså fri och efter återsubstitution ser vi att nollrummet och därmed underrummet U^\perp ges av

$$\left\{ \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \\ x_4 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x_4 \\ -2x_4/3 \\ 2x_4/3 \\ x_4 \end{bmatrix} = x_4 \begin{bmatrix} 1 \\ -2/3 \\ 2/3 \\ 1 \end{bmatrix}, x_4 \in \mathbb{R} \right\}$$

$$U^\perp = \{\mathbf{x} \in \mathbf{R}^4 : \mathbf{x} = t [3 \ -2 \ 2 \ 3]^T, t \in \mathbb{R}\}$$

5. Bestäm det plan $z = ax + by + c$ som är bäst anpassat, i minstakvadratmetodens mening, till punkterna $(1, 1, 2)$, $(1, 2, 2)$, $(2, 1, 3)$, $(2, 2, 4)$, $(3, 3, 5)$. (6p)

Lösning: Varje punkt (x_i, y_i, z_i) ger en ekvation $z_i = ax_i + by_i + c_i$. Dessa ger tillsammans ett ekvationssystem

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 1 & 2 & 1 \\ 2 & 1 & 1 \\ 2 & 2 & 1 \\ 3 & 3 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a \\ b \\ c \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ 2 \\ 3 \\ 4 \\ 5 \end{bmatrix}$$

Minstakvadratmetodens lösning $AX = B$ är lösningen till $A^T X = A^T B$ som i detta fall är

$$\begin{bmatrix} 19 & 18 & 9 \\ 18 & 19 & 9 \\ 9 & 9 & 5 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a \\ b \\ c \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 33 \\ 32 \\ 16 \end{bmatrix}$$

Eliminering ger

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 19 & 18 & 9 & 33 \\ 18 & 19 & 9 & 32 \\ 9 & 9 & 5 & 16 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & -1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & -1 & 0 \\ 9 & 9 & 5 & 16 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & -1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 18 & 5 & 7 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & -1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 23 & 7 \end{array} \right]$$

Bästa planet enligt minstakvadratmetoden har alltså ekvationen $z = \frac{30}{23}x + \frac{7}{23}y + \frac{7}{23}z$

6. Avgör vilka av följande påståenden som är sanna respektive falska. Du behöver inte motivera dig. Rätt svar ger 1p, inget svar 0p och fel svar -1p. Dock ej mindre än 0p totalt. (6p)

- (a) Om A är en 3×3 -matris så är $\det(3A) = 3 \det(A)$

Svar: Falskt

- (b) Varje linjärt ekvationssystem $AX = B$ med fler obekanta än ekvationer, har oändligt många lösningar.

Svar: Falskt

- (c) Om tre vektorer spänner upp \mathbb{R}^3 så kan de inte vara linjärt beroende.

Svar: Sant

- (d) Om A är en $n \times n$ -matris och $\text{Row}(A) = \mathbb{R}^n$ så är A^T inverterbar.

Svar: Sant

- (e) Linjen $x_1 - 2x_2 = 1$ är ett underrum i \mathbb{R}^2 .

Svar: Falskt

- (f) $(\text{Col}(A))^\perp = \text{Nul}(A^T)$.

Svar: Sant

7. (a) Definiera begreppen egenvektor och egenvärde till en kvadratisk matris. (2p)
(b) Bevisa att om $A^k = 0$ för något k så har A endast noll som sitt egenvärde. (2p)
(c) Låt λ vara ett egenvärde till en inverterbar matris A . Visa att $\lambda \neq 0$ och att λ^{-1} är ett egenvärde till matrisen A^{-1} . (2p)